

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum vna, & eadem adoratione sit adoranda diuinitas Christi, & eius
humanitas.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

ARTICVLVS IIIII.

Vtrum predestinatio Christi sit causa nostra predestinationis.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod predestinatio Christi non sit causa nostre predestinationis: aeternum enim non habet causam: sed predestinatio nostra est aeterna ergo predestinatio Christi non est causa nostra predestinationis.

Præterea. Illud, quod dependet ex simplici Dei voluntate, non habet aliam causam nisi Dei voluntatem: sed predestinatio nostra ex simplici voluntate Dei dependet. dicitur enim Ephes. primo. Predestinati secundum propositum eius, qui omnipotens operatur secundum consilium voluntatis suæ. ergo predestinatio Christi non est causa nostra predestinationis.

Præterea. Remota causa, remouetur effectus: sed remota predestinatione Christi, non remouetur nostra predestinatio: quia etiam si filius Dei non incarnaretur, erat alius modus possibilis nostre salutis, ut Augustinus dicit in lib. de Trinit. * Predestinatio ergo Christi non est causa nostre predestinationis.

SED CONTRA est, quod dicitur Ephes. primo. Prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum.

RESPON. Dicendum, quod si consideretur predestinatio secundum ipsum predestinationis actum, predestinatio Christi non est causa nostre predestinationis, cum uno & eodem actu Deus prædestinauerit ipsum & nos; si autem consideretur predestinatio secundum terminum predestinationis, sic predestinatio Christi est causa nostre predestinationis. Sic enim Deus præordinauit nostram salutem, ab æterno prædestinando, ut per Iesum Christum completeretur. Sub predestinatione enim æternam non solum cadit id, quod est sciendum in tempore, sed etiam modus & ordo, secundum quem est complendum in tempore.

AD PRIMVM ergo & secundum dicendum, quod rationes illæ procedunt de predestinatione secundum predestinantem actum.

AD TERTIVM dicendum, quod si Christus non fuisset incarnandus, Deus præordinasset homines saluari per aliam causam: sed quia præordinauit incarnationem Christi, simul cum hoc præordinauit, ut esset nostre salutis causa.

QVAESTIO XXV.

De adoratione Christi, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de his, quæ pertinent ad Christum in comparatione ad nos. Et primo de adoratione Christi, quæ nos cum adoramus. secundo, de hoc, quod est Mediator noster ad Deum.

ET CIRCA primum quaruntur sex.

¶ Primo, Vtrum una & eadem

adoratione sit adoranda diuinitas Christi, & eius humanitas.

¶ Secundo, Vtrum caro Christi sit adoranda adoratione latricæ.

¶ Tertio, Vtrum adoratio latricæ sit exhibenda imagini Christi.

¶ Quarto, Vtrum sit exhibenda cruci Christi.

¶ Quinto, Vtrum sit exhibenda matri eius.

¶ Sexto, De adoratione reliquiarum sanctorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum una & eadem adoratione sit adoranda diuinitas Christi, & eius humanitas.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod non eadem adoratione adoranda sit humanitas Christi, & eius diuinitas. Diuinitas enim Christi est adoranda, quia est communis Patri & Filio. unde dicitur Ioa. 5. Omnes honorificent filium, sicut honorificauit Patrem: sed humanitas Christi non est communis ei & patri. ergo non eadem adoratione adoranda est humanitas Christi & eius diuinitas.

¶ 2 Præter. Honor est proprie premium uirtutis, ut Philosoph. dicit in quarto Ethicorum. * meretur autem uirtus suum premium per actum. Cum igitur in Christo sit alia operatio diuinæ & humanæ naturæ (ut supra habitum est †) uidetur quod alio honore sit ueneranda humanitas Christi, & alio diuinitas.

¶ 3 Præterea. Anima Christi si non esset uerbo unita, esset ueneranda propter excellentiam sapientiæ & gratiæ, quam habet: sed nihil dignitatis est ei subtractum per hoc, quod est unita uerbo. ergo natura humana in Christo est quedam propria adoratione ueneranda præter uenerationem, quæ exhibetur diuinitati ipsius.

SED CONTRA est, quod in capitulis quintæ Synodi sic legitur. †

Si quis duabus naturis adorari dicit Christum (ex quo due adorationes introducuntur) sed non una adoratione Deum. Verbum incarnatum cum propria ipsius carne adoratur, sicut ab initio Dei Ecclesiæ traditum est, talis anathema sit.

RESPON. Dicendum, quod in eo qui honoratur, duo possumus considerare, scilicet eum cui honor exhibetur, & causam honoris.

di, quod in litera asseritur, tractaturque hæc materia in tertio sentent. 9.

In corpore articuli duo fiunt. primo distinguuntur termini, deinde respondetur quæsitio.

Distinguitur ergo primo id quod honoratur, secundum unitas uel pluralitas honoris. Distinguantur igitur in honorato res honorata, & causa honoris, & dicitur, quod res honorata est tantum persona seu totum subsistens, & probatur excludendo partes, ex usu loquendi, quia non dicimus manum honorari.

Et quia hoc ut par calumniam, respondetur obiectioni, quod partes quandoque dicuntur honorari, non secundum se, sed utcumque honoratur. Et declaratur a simili, in ueste nuntio, &c.

¶ Vbi habes aliam distinctionem honorati, scilicet secundum se, uel secundum aliud in se. Totum enim honoratur secundum se, pars autem imago, & nuntius, secundum aliud, hoc est totum in se parte, representatur in se imago, mittentem in se nuntio.

Causa autem honoris est id, unde habet honoratus excellentiam.

Probat, quia honor est reuerentia ex hibita alicui propter sui excellentiam. Unitas uero & pluralitas honoris distinguitur, quod potest attendi uel secundum causam honoris, uel secundum terminum per se proprium adorationis.

Et propterea si contingit in uno eodem homine inueniri diuersas causas honoris, erit illius honor unus & multiplex. Vnus, ex parte personæ quæ terminus est multiplex, ex parte causæ multiplicis, ut patet de uno homine honorato, & propter scientiam, & propter uirtutem moralem seu theologalem.

¶ Conclusio responsum quæsitio est. Adoratio Christi est una ex parte

Inf. 15. art. 3. c. 2. & ad 1. & 3. dist. 9. q. 1. ar. 2. q. 1. & dist. 19. art. 4. & ueri. q. 19. ar. 4. ad 4.

c. 2. to. 5.

q. 19. ar. 1.

In concil. 2. Constantino. q. 1. c. 1. gene. sale cano. 9.

Super quæst. uiginti materia articulum quartum.

Intelus clarus, ut iacet.

In corpore est unicus distinctio cum duplici conclusione: scilicet in precedenti articulo, & quia similiter clara sunt, pertractantur.

destinatio Christi non est causa nostre predestinationis.

Præterea. Illud, quod dependet ex simplici Dei voluntate, non habet aliam causam nisi Dei voluntatem: sed predestinatio nostra ex simplici voluntate Dei dependet. dicitur enim Ephes. primo. Predestinati secundum propositum eius, qui omnipotens operatur secundum consilium voluntatis suæ. ergo predestinatio Christi non est causa nostra predestinationis.

Præterea. Remota causa, remouetur effectus: sed remota predestinatione Christi, non remouetur nostra predestinatio: quia etiam si filius Dei non incarnaretur, erat alius modus possibilis nostre salutis, ut Augustinus dicit in lib. de Trinit. * Predestinatio ergo Christi non est causa nostre predestinationis.

SED CONTRA est, quod dicitur Ephes. primo. Prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum.

RESPON. Dicendum, quod si consideretur predestinatio secundum ipsum predestinationis actum, predestinatio Christi non est causa nostre predestinationis, cum uno & eodem actu Deus prædestinauerit ipsum & nos; si autem consideretur predestinatio secundum terminum predestinationis, sic predestinatio Christi est causa nostre predestinationis. Sic enim Deus præordinauit nostram salutem, ab æterno prædestinando, ut per Iesum Christum completeretur. Sub predestinatione enim æternam non solum cadit id, quod est sciendum in tempore, sed etiam modus & ordo, secundum quem est complendum in tempore.

AD PRIMVM ergo & secundum dicendum, quod rationes illæ procedunt de predestinatione secundum predestinantem actum.

AD TERTIVM dicendum, quod si Christus non fuisset incarnandus, Deus præordinasset homines saluari per aliam causam: sed quia præordinauit incarnationem Christi, simul cum hoc præordinauit, ut esset nostre salutis causa.

Super questionibus uiginti materia articulum primum.

Intelus non de qualitate, sed de identitate uel diuersitate adorationis querit, an scilicet una eademque adoratio (qualis cumque sit illa) terminetur ad Christi humanitatem, quæ ad illius terminatur diuinitatem. Et est ratio dubii huius, uel Ecclesiæ & decreta quæ sint Syno-

ex parte personę adorata; & est plures ex parte causę, diuinę scilicet uel humane.

Probatur primo conclusio quod ad primam partem, quia in Christo una tantum est hypostasis. Quod ad secundam, quia alia ratio honoris est sapientia diuina, alia sapientia humana.

Deinde probatur ex opposito: quia scilicet si essent plures hypostases in Christo, adoratio eius non esset una, etiam ex parte adorati, sed totaliter adoratio Christi non esset una, sed diuersa, & hoc est damnatum in synodis, &c.

Circa primam distinctionem nota cautiſſime quod honorari, ut causam honoris, non est honorari simpliciter, sed cum tali determinatione, ita quod ly ut causa honoris, est conditio diminuens honoratum, ita quod non ualet argumentum, Sapientia honoratur ut causa honoris, ergo honoratur.

Et hoc proprie loquendo: quia honorari non est nisi terminantis passiuę actum honorandi: non terminat autem honoris actum, nisi persona, cui exhibetur honor.

Et hinc oritur, quod Christo debetur simpliciter una adoratio, & quod humanitas eius, ut abstrahit, ab hypostasi, est inadorabilis, sicut ceterę causę adorandi inadorabiles sunt, proprie loquendo.

Quia tamen inuenitur quandoque dictum de huiusmodi, quod honorantur uel adorantur, ideo non faciendo uim in uocabulis, loquere, ut plures loquantur, & intellige quod ideo ecclesia Christo unica adoratione adoratur, ideo non dicendo ei, Miserere nobis, & non dicendo ei, Miserere, & intercede, quia ad unitatem personę respicit.

Et hinc Synodi anathema processit contra adorantes Christum de tabus adorationibus, proprie enim locuti sunt de honorato seu adorato.

Rurſus, circa eandem distinctionem nota, quod causa honoris dicitur id, quo persona excellit.

Hoc autem inuenitur dupliciter, uel per modum formę, ut sapientia, uirtus, status, uel per modum operationis, ut creare, gubernare, uincere, docere, misereri, &c. Trumque enim est, unde quis excellit, excellunt enim homines non solum sapientia, potentia, uirtute dignitate, sed etiam quia uicerunt, quia docuerunt, quia ordinarunt, &c.

Et utrumque in litera hac habes, primum in corpore, secundum in responsione ad secundum.

Circa distinctionem alteram ex litera sumptam de modo duplici, quo res adorata adoratur, (uel secundum se, uel secundum aliud in se) aduerte primo ex litera illam haberi, dum dicitur de partibus, quod non secundum se honorantur: sed totum in illis honoratur. Et subditur per quem modum potest ali-

Proprie autem honor exhibetur toti rei subsistenti, non enim dicitur manus hominis honorari sed quod homo honoratur.

Et si quandoque contingat, quod dicatur honorari manus uel per alicuius, hoc non dicitur ea ratione, quod huiusmodi partes secundum se honorentur: sed quia in istis partibus honoratur totum, per quem etiam modum aliquis homo potest honorari in aliquo exteriori: puta in ueste, aut in imagine, aut in nuntio.

Causa autem honoris est id, ex quo ille qui honoratur, habet aliquam excellentiam. Nam honor est reuerentia alicui exhibita propter sui excellentiam, ut in secunda parte dictum est.

Et ideo, si in uno homine sunt plures causę honoris (puta per ratio, scientia & uirtus) erit quidem illius hominis unus honor ex parte eius, qui honoratur, plures tamen secundum causas honoris: homo enim est qui honoratur, & propter scientiam & propter uirtutem.

Sic ergo, cum in Christo sit tantum una persona diuinę & humane nature, & etiam una hypostasis & unum suppositum, est quidem eius una adoratio, & unus honor ex parte eius, qui adoratur: sed ex parte causę qua honoratur, possunt dici esse plures adorationes, ut scilicet alio honore honorari propter sapientiam increatam, & alio propter sapientiam creatam.

Si autem ponerentur in Christo plures personę seu hypostases, sequeretur quod simpliciter essent plures adorationes: Et hoc est quod in Synodis reprobatum. Dicitur enim

quis honorari in exteriori, puta ueste, imagine uel nuntio. His enim clara habetur dicta distinctio, dum totum secundum se honoratur, & quando partes honorantur, totum honoratur in partibus. Hoc enim est partem honorari, secundum quod totum est in parte. Et similiter uotis honoratur, secundum quod persona est sub illa: imago quoque uene honoratur, secundum quod representata persona est in illa. Et similiter nuntius honoratur, secundum quod princeps est in illo.

Aduerte secundo, quod quia ista quodammodo honorantur, & quodammodo non honorantur, secundum se non honorantur, secundum uero aliud in ipsis honorantur: iterum de eis & affirmatiua & negatiua uerificantur. Dicitur enim, quod partes & huiusmodi non honorantur, scilicet proprie (quia non secundum se) & quod honorantur, scilicet secundum aliud in ipsis. Et quoniam clausus est una istius tractatus sententia hæc dilucidanda amplius est, discutendo illa.

Ad tertium dicendum, quod anima Christi, si non esset unita Dei uerbo, esset id, quod est principalissimum in homine illo: & ideo sibi præcipue deberetur honor: quia homo est id, quod est potissimum in eo: sed quia anima Christi est unita personę digniori, illi personę præcipue debetur honor, cui anima Christi unitur. Nec per hoc tamen diminuitur dignitas anime Christi, sed augetur, ut etiam supra dictum est:

Ad tertium dicendum, quod anima Christi, si non esset unita Dei uerbo, esset id, quod est principalissimum in homine illo: & ideo sibi præcipue deberetur honor: quia homo est id, quod est potissimum in eo: sed quia anima Christi est unita personę digniori, illi personę præcipue debetur honor, cui anima Christi unitur. Nec per hoc tamen diminuitur dignitas anime Christi, sed augetur, ut etiam supra dictum est:

secunda autem ponit extrinsecam hæc non terminare honorationem quouis modo. Et hinc distanti secundo, quod secundum primam extrinsecam dicuntur honorari, iuxta secundam autem extrinsecam non nisi abusu, & communicando in nominibus cum uulgo dicuntur honorari: quod autem horum uerius sit, inferius patebit. Sed hinc quamuis non habeatur ab Auctore prima opinio de uerbo ad uerbum, satis tamen insinuat cum dicitur, quod totum honoratur in partibus, & quod per hunc modum homo honoratur in exteriori, ut ueste, imagine, aut nuntio. Clare autem aperitur inferius hæc sententia, cum non solum dicitur, quod imago aut crux adoranda est, sed exprimitur terminatiue, dicendo motum in imaginem & personam esse unum: si enim motus est in imaginem, imago ipsa nonnullus terminus est motus. Est ergo prima opinio Auctoris, inferius discutenda: nunc autem prælibata hæc sint, ut scias dubitare & discernere.

secunda autem ponit extrinsecam hæc non terminare honorationem quouis modo. Et hinc distanti secundo, quod secundum primam extrinsecam dicuntur honorari, iuxta secundam autem extrinsecam non nisi abusu, & communicando in nominibus cum uulgo dicuntur honorari: quod autem horum uerius sit, inferius patebit. Sed hinc quamuis non habeatur ab Auctore prima opinio de uerbo ad uerbum, satis tamen insinuat cum dicitur, quod totum honoratur in partibus, & quod per hunc modum homo honoratur in exteriori, ut ueste, imagine, aut nuntio. Clare autem aperitur inferius hæc sententia, cum non solum dicitur, quod imago aut crux adoranda est, sed exprimitur terminatiue, dicendo motum in imaginem & personam esse unum: si enim motus est in imaginem, imago ipsa nonnullus terminus est motus. Est ergo prima opinio Auctoris, inferius discutenda: nunc autem prælibata hæc sint, ut scias dubitare & discernere.

Super